

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ІНВАЛІДНІСТЮ

Загній А.М.,

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського)
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя*

Законодавство України створює основи соціальної політики у сфері соціального захисту дітей з інвалідністю та їхніх батьків. Для реалізації запланованих завдань стосовно адаптації дітей, що мають певні вади, в Україні діє Національна програма «Діти України». Залежно від характеру захворювання визначаються соціально-медичні класифікації дітей з інвалідністю. Залежно від функціональних змін і патологічних станів, інвалідність встановлюється на різні терміни (на 2 роки, на 5 років, до 16-річного віку) залежно від діагнозу. Відповідно до статті 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», непрацездатними громадянами є особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку, або особи з інвалідністю, у тому числі діти з інвалідністю [3]. У Декларації прав дитини та Конвенції ООН зазначається, що «дитина має право на здобуття освіти, яка має бути безкоштовною і обов'язковою. Їй має даватися освіта, яка сприяла б її загальному культурному розвитку і завдяки якій вона могла б на основі рівності можливостей розвинути свої

здібності й особисте мислення». Разом з тим, далеко не всі діти мають змогу скористатися своїм правом на освіту. Офіційні дані Департаменту медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України зазначають, що в нашій державі понад 135,8 тис. дітей мають порушення психофізичного розвитку – це становить 1,5 % від загальної кількості дітей країни. Водночас дані психолого-медико-педагогічних консультацій, що функціонують в Україні, засвідчують, що дітей, які потребують корекції фізичного й професійної дії розвитку, понад 1 млн. Це становить 12,2 % від загальної кількості дітей у країні [4].

Таким чином, проблема реалізації права зазначеної категорії дітей на якісну освіту, а через неї – до активної участі в житті суспільства, є актуальною проблемою.

В останнє 10-річчя проблема інклюзивного навчання знаходяться й у полі зору соціальної політики України: здобуття освіти – це основна діяльність дитини. Проте кожна людина має право як на працю, так і на відпочинок.

У вітчизняних і зарубіжних енциклопедіях та довідниках дозвілля визначається як: «Вільний, незайнятий час, прогулянка, звільненість від справ». Зарубіжними вченими вважається, що дозвілля як науковий термін походить від латинського слова «*licere*», що у перекладі означає «бути дозволеним».

Дозвілля як окремий вид життєдіяльності людини розглядати як діяльність (творчу, конструктивну або ж безцільну та асоціальну). Дозвіллева діяльність відрізняється від інших видів життєдіяльності людини тим, що здійснюється відповідно до потреб індивіда, з метою отримання задоволення. Також, із точки зору прибічників діяльнісної концепції, роль дозвілля полягає у відновленні фізичних і психічних сил людини, підвищенні її освітнього та духовного рівня, здійсненні лише тих занять у вільний час, що відповідають потребам, можливості та бажанням людини і приносять їй задоволення у процесі самої діяльності. Дозвілля як психологічний стан людини розглядається крізь емоційне сприйняття людиною дозвіллевих занять. Згідно з цією концепцією, дозвіллевими вважаються лише ті види діяльності, що сприймаються людиною позитивно.

Дозвіллева робота з підлітками становить чітку систему взаємодії дитячих, підліткових організацій, громадських центрів, культурно-мистецьких і релігійних інституцій. Соціопедагогічним пріоритетом у роботі з підлітками має бути індивідуальний підхід, адресна спрямованість дозвіллевих заходів, орієнтація та акцентуацію внутрішнього світу особистості. Такий підхід забезпечується створенням необхідного простору для неформального спілкування, взаємодії представників різновікових груп, підготовки культурно-дозвіллевих програм, що не лише відповідають новітнім технологіям, а й відрізняються творчою конструктивністю, належним естетичним рівнем та емоційним забарвленням, позитивно впливають на духовний світ особистості.

В умовах дозвіллевої діяльності використовуються різні форми виховання підлітків. Вони визначаються постійністю та систематичністю у вихованні; диференційованим підходом до різних соціально-демографічних угруповань та осіб, залученням підлітків до активної суспільно корисної та особистісно-значущої діяльності; стимулюванням та регулюванням самовиховання і саморозвитку підлітків, вирішенням їх соціально-культурних проблем, реалізацією соціальних та економічних

ініціатив, розкриттям творчого потенціалу особистості; оптимальним поєднанням отриманих теоретичних знань з практичною діяльністю.

Пріоритет у дозвіллевій роботі з підлітками надається програмам, спрямованим на: організацію змістовного дозвілля підлітків, розвиток творчого та духовного потенціалу підлітків в інтересах їх становлення та самореалізації, профілактику та попередження правопорушень і негативних явищ у підлітковому середовищі, популяризацію здорового способу життя, підтримку талановитих підлітків. З урахуванням об'єктивної послідовності соціально-культурного розвитку, організацію дозвіллевої діяльності, її структуру, зміст необхідно здійснювати за віковими періодами.

Організація дозвіллево-культурної діяльності має значний вплив на формування особистості у дитячому віці. Тому, вкрай необхідно створити умови для продовження навчального процесу, розвитку творчих здібностей та сприяння позитивному настрою дітей, які перебувають на стаціонарному лікуванні в медичних установах. Основні види дозвіллевої діяльності для особливих дітей: творча (заняття флористикою, вишивкою, ліпленням, малюванням, виготовлення виробів із соломки, іграшок на ялинку, подарунків на свято, віршування, музикування, інсценізація казок); розважально-ігрова (ігри та тематичні розваги у дворі, на лоні природи, конкурси, квести тощо);

- пізнавальна (вікторини, обговорення прочитаних книг, формування бібліотеки, складання казок, оповідань, колекціонування);

- соціально-культурна (влаштування виставок творчих робіт дітей, участь у благодійних заходах, участь дітей у концертах); фізично-оздоровча (професійне свято, спортивні змагання дітей, походи, рухливі ігри, відпочинок на природі);

- святкова (відзначення свят, днів народження, іменин, державних та релігійних свят); побутова (вирощування квітів, шиття, в'язання, аквіріумістика, збирання грибів, лікарських рослин, рибна ловля, праця на присадибній ділянці, колективне прибирання приміщення, догляд за тваринами) [5].

Методикою формування професійної майстерності фахівця культурно-дозвіллевої діяльності передбачається розвиток професійних якостей майбутнього фахівця. Мотиви діяльності, спонукання фахівців культурно-дозвіллевої сфери являють собою складне психологічне явище. Воно зумовлене: усвідомленням суспільної корисності й значущості своєї праці в організації вільного часу учнівської молоді (підлітків); станом творчої задоволеності, радістю успіху й оцінки дітей; психологічними властивостями фахівця.

Метою професійної діяльності фахівців з організації дозвілля є необхідність формування духовно-моральних цінностей особистості, її інтелектуального, емоційно-естетичного потенціалу, розвитку творчих здібностей в умовах дозвілля. Це визначає й набір засобів, за допомогою яких фахівець включає дітей у різні види діяльності у сфері дозвілля.

Організатор дозвіллевої діяльності повинен знати соціальну систему дозвілля, функції та принципи організації дозвілля; види, зміст і форми дозвіллевої діяльності.

Невід'ємною складовою дозвілля є організація дозвіллевої діяльності в парках. Парки – комплексні установи культури, що мають багатомільйонну аудиторію. Парк

як професійний центр реалізує свої функції в різних формах та видах дозвіллевої діяльності:

1. Музичні (виступи рок-гуртів, концерти, музичні фестивалі).
2. Театральні (театралізовані видовища та свята, мистецькі фестивалі, карнавали).
3. Просвітницькі (диспути, лекції, тематичні вечори).
4. Хореографічні (танцювальні шоу, вечори народного танцю, виступи самодіяльних танцювальних колективів).
5. Декоративно-прикладні (фестивалі ремесел, конкурси моди та краси, виставки-експозиції).

Більш ефективними формами організації вільного часу та дозвілля підлітків є різнопрофільні дозвіллеві центри відкритого типу за місцем проживання, що сприяють соціалізації вільного часу учня шляхом взаємозв'язків і відносин його з родиною, школою, суспільним середовищем, дитячими громадськими організаціями [7].

Висновки. З метою безперешкодної соціалізації дітей з інвалідністю використовується організоване дозвілля. Основні види дозвіллевої діяльності для особливих дітей: творча, розважально-ігрова, пізнавальна, фізично-оздоровча, святкова, побутова тощо.

Професійна майстерність фахівця культурно-дозвіллевої діяльності – вихователя, організатора позашкільної роботи – це сукупність теоретичних знань і практичного досвіду, отриманого в результаті професійної діяльності. Метою професійної діяльності фахівців культурно-дозвіллевої діяльності з організації дозвілля є необхідність формування духовно-моральних цінностей особистості, її емоціонально-естетичного, інтелектуального потенціалу, розвитку творчих здібностей особистості дитини в умовах дозвілля.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III.
2. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» № 2249-VIII від 19.12.2017.
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне страхування» від 09.06.2003 № 1170 - VI.
4. <http://taxlink.ua/ua/analytics/pynkt-14/hto-vidnositsia-do-ditej-invalidiv/>
5. <http://littlehearts.gov.ua>.
6. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145 - VIII.
7. Петрова І. В. Дозвілля у зарубіжних країнах : підручник. – К. : Кондор , 2005 . – 408 с. - С. 6 - 10.

*Науковий керівник: Н.С. Останіна, кандидат педагогічних наук, доцент
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя*